

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Profillerinin Değişimi: 2008–2012 Yılları Arasında Cumhuriyet Üniversitesi Örneği

Murat BURSAL¹, Serkan BULDUR²

Özet

Bu çalışmada 2008–2012 yılları arasında Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesinde Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının profillerinin yıllara göre değişimi incelenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, Cumhuriyet Üniversitesi, Fen Bilgisi öğretmenliği programı öğrencileri arasında kızların çoğunluğu oluşturduğu ve erkeklere göre oranlarının yıllar ilerledikçe anlamlı biçimde daha da artmakta olduğu görülmüştür. İlgili programa öğretmen liselerinden çok az sayıda öğrencinin geldiği ve programa kayıt yaptıran öğrencilerin giderek daha düşük sosyo-ekonomik düzeylerden geldikleri belirlenmiştir. Programa giriş yapan öğrenciler arasında ailesi kırsal bölgelerde ikamet eden ve alt gelir grubunda olanların oranlarının giderek arttığı ve öğrenci ebeveynlerinin çoğunluğunun eğitim düzeylerinin anneler için ilkökul, babalar için ise ortaokul düzeyini geçmediği gözlenmiştir. Çalışmanın kapsadığı yıllar içinde değişim göstermeyen önemli bir bulgu olarak ise ortalama her üç öğretmen adayından iki tanesinin üniversite sınavı öncesinde öğretmenlik harici meslekleri hedeflediği ve programa kayıt yaptıran öğrencilerin büyük çoğunluğunun ideallerindeki mesleğin Fen Bilgisi öğretmenliği olmadığı belirlenmiştir. Çalışma sonucunda, ilgili literatür bulgularıyla ilişkilendirmeler yapılarak öğretmen yetiştirme programlarına öğrenci seçme sisteminde yeniliklere yönelik tavsiyelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Fen bilgisi öğretmen adayı, profil çalışması, kesitsel çalışma

Abstract

This study examines the profile change of preservice teachers enrolled in Cumhuriyet University, Faculty of Education, Science Teaching program during the enrollment years of 2008–2012. Based on the findings of the study, female students were found to constitute the majority of the students in Science Teaching program of the Cumhuriyet University and the ratio of the females to males continues to increase at a statistically significant amount. It has been found that very few students enter to this program from teacher education high schools and the socio-economic level of the students coming to the program is decreasing by the enrollment year. The numbers of students, whose families live in low income-level in rural areas, are found to increase and also it has been observed that the majority of the students' parental educational level was elementary school for mothers and middle school for fathers. A significant finding of the study, which does not change over the years, is that about two of the every three preservice teachers' ideal job choice was other than teaching before entering college. Furthermore, science teaching was not among the ideal jobs of the vast majority of the teacher candidates in this program. The findings of this study are related with the literature and recommendations for reforms in student selection system to teacher education programs are stated at the end of the study.

Key Words: Preservice science teacher, profile study, cross-sectional study

GİRİŞ

Tarih boyunca birçok farklı toplumda olduğu gibi toplumumuzda da öğretmenlik en saygın ve kutsal meslekler arasında görülmüştür. Türk eğitim tarihinde öğretmen yetiştirme açısından kurumsallaşmada ilk adım 1848 yılında açılan Darülmüallimin okulu ile atılsa da, Cumhuriyet dönemi başta olmak üzere, günümüze kadar bu alanda birçok kez sil baştan girişimler yapılmıştır (Akyüz, 2009; Binbaşoğlu, 2009; Kavcar, 2002). Öğretmen yetiştirme kurumlarının başarısında en önemli unsurlardan birisinin, bu kurumlarda öğrenim gören öğretmen adaylarının nitelikleri olmasına rağmen bu konuda yapılan girişimlerin hemen hepsinin öğretim programları çerçevesinde kalması (Küçükahmet, 2007; Öztürk, 2005)

¹ Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, mbursal@gmail.com

² Arş. Gör. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, serkan.buldur@gmail.com

önemli bir eksiklik. 2013 yılı itibari ile verimli ve yerleşmiş bir öğretmen yetiştirme programına sahip olamamamızın en önemli sebeplerinden birisi olarak bu eksiklik gösterilebilir. Böyle bir eksiklikten hareketle her bir öğretmenlik programı için ayrı ayrı incelemeler yapılarak öğretmen adaylarının özelliklerinin araştırılması gerekmektedir. Ancak bu gereksinimin aksine ilgili literatüre bakıldığında bu alanla ilgili yeterli çalışmanın yapılmadığı, yapılan kısıtlı sayıda çalışmada ise özel bir öğretmenlik alanına yoğunlaşmaktan ziyade farklı öğretmenlik programlarının bir arada incelendiği görülmektedir (Arslan, 2007; Çetin, 2012; Çevik & Yiğit, 2009; Murray, 1988; Ok & Önkol, 2007; Özel, 2006).

Türkiye'deki öğretmen adaylarının demografik özelliklerini ve öğretmenlik programlarını tercih etme nedenlerini araştıran Murray (1988), 1982 ve 1986 yıllarında üniversite giriş sınavında öğretmenlik programlarına yerleşen 30,000'den fazla adayın bilgilerini incelemiş ve önemli farklılıklar rapor etmiştir. Murray, 1982 yılına göre 1986 yılında öğretmenliği tercih eden adayların aile gelirlerinin ve ortaöğretimdeki akademik başarılarının daha düşük olduğunu belirlemiş ve öğretmenliğin yıllar ilerledikçe sosyal statüyü yükseltme amaçlı seçildiği sonucuna varmıştır. Öğretmenliğin, tıp ve mühendislik gibi programlara göre daha geri planda tercih edildiğini saptayan Murray, öğretmenlik tercihinde cinsiyetler arası farkların öğrencinin yaşadığı yerleşim birimine göre değiştiğini ifade etmiştir. Murray'ın bulgularına göre, il merkezlerindeki öğrencilerden kızlar öğretmenliği daha yüksek oranda seçerken, kırsal alanlarda ikamet eden öğrenciler arasında ise erkekler öğretmenliği daha çok tercih etmektedir.

Öğretmen adaylarının genel profilini ortaya koymayı amaçlayan diğer çalışmalarda ise ortak sonuçlar olarak; öğretmenlik programlarını daha çok kız öğrencilerin tercih ettiği (Arslan, 2007; Çetin, 2012; Çevik & Yiğit, 2009; Ok & Önkol, 2007; Özel, 2006), öğretmen adayları arasında öğretmen okulu mezunlarının beklenen oranlardan çok daha düşük olduğu (Arslan; Çetin), öğretmen adaylarının ailelerinin çoğunluğunun sosyo-ekonomik seviyelerinin düşük olduğu (Arslan; Çetin; Çevik & Yiğit; Ok & Önkol) rapor edilmiştir. Örneğin, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, İlköğretim Bölümü'nde okuyan öğrencilerden rasgele seçilen 1244 öğretmen adayının profillerini inceleyen Çetin, katılımcıların %74'ünün kız olduğunu, öğretmen lisesi mezunu olanların oranının %4,4 ve 1800 TL ve altında gelire sahip olanların oranının ise %86 olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde, Çevik ve Yiğit, Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi öğrencilerinden rasgele seçtikleri 300 öğrenci arasında erkeklerin oranının %31 olduğunu, öğrencilerin ebeveynleri arasında ilköğretim veya az eğitime sahip olanların annelerde %73,5 ve babalarda %39,5 oranında olduğunu bulmuşlardır. Öğretmen lisesi mezunlarının oranının %14 olduğu bu çalışmada katılımcıların %83'ünün ailesinin gelirinin 1500 TL ve altında olduğu saptanmıştır.

Farklı öğretmenlik alanlarına göre öğretmen adaylarının profillerini inceleyen çalışmalarda da yukarıdaki sonuçlara benzer sonuçlar elde edilse de, öğretmenlik programının türüne ve çalışmanın yapıldığı yıla göre önemli bazı farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Örneğin, cinsiyet açısından, Selçuk Üniversitesi'ndeki 98 Fizik öğretmeni adayının profillerini inceleyen Güzel ve Oral (2011), örnekleme erkeklerin %62 ile çoğunluğu oluşturduğunu belirtirken, sekiz farklı üniversiteden 821 Okul Öncesi öğretmeni adayını inceleyen Erkan ve diğ. (2002) bu gruptaki kızların oranının %93 olduğunu belirlemişlerdir. Aynı örnek, İlköğretim Bölümü içindeki farklı anabilim dalları için de genişletilebilir veya aynı anabilim dalı için farklı yıllara göre incelenebilir. Örneğin, Celal Bayar Üniversite'sindeki 736 Sosyal Bilgiler öğretmeni adayını inceleyen çalışmasında, Kızılçaoğlu (2003) erkek öğrencilerin %54 ile çoğunlukta olduğunu belirtirken, Hacettepe Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği programındaki 592 öğrencinin profillerini inceleyen Baykara Pehlivan (2008), kız öğrencilerin oranının %80 olduğunu belirtmiştir.

Bu sonuçlar göstermektedir ki, öğretmen adaylarının genel profillerinin incelenmesi önemli bilgiler sağlamasına rağmen, farklı anabilim dallarındaki öğrenciler arasında önemli

profil farkları olabilmektedir. Aynı fakültenin farklı anabilim dallarında öğrenim gören öğretmen adaylarından oluşturulan karma bir örneklem grubu bu profil farklılıklarının ortaya konulmasında sınırlı kalmaktadır. Çalışmaların yapıldığı üniversitelerin farklı olması önemli bir etken olarak sonuçları etkilese de, bu konuda yapılan çalışmalar için daha önemli bir sınırlılık, öğretmen adaylarının profillerinin sadece çalışmaların yapıldığı yıllarla sınırlı olarak incelenmesi ve bu profil özelliklerinin zaman içinde değişiminin dikkate alınmamasıdır. Anlık tarama tekniğini kullanan bu tür çalışmaların sonuçları öğretmen yetiştirme programına yerleşen öğrencilerin profillerinde zamanla nasıl bir değişim olduğunu ortaya koymada yeterli değildir. Bu sınırlılıkların aşılabilmesi için, öğretmenlik programlarının özel olarak ele alındığı ve boylamsal nitelikte çalışmalara ihtiyaç olduğu açıktır.

İlköğretim programında temel derslerden birisi olan ve Uluslararası Matematik ve Fen’de Eğilimler Çalışması (Trends in International Mathematics and Science Study) [TIMSS] ve Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (Programme for International Student Assessment) [PISA] gibi dünya genelindeki sınavlarda genel ortalamanın çok altında yer aldığımız fen dersleri bu konuda özel önem verilmesi gereken alanlardan birisidir (Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi [EARGED], 2003; 2005; 2007a; 2010; Martin ve ark., 2000; 2008). İlköğretim ve ortaöğretim sonunda yapılan Seviye Belirleme Sınavı (SBS), Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) gibi kademe geçiş sınavları veya Öğrenci Başarısını Belirleme Sınavı (ÖBBS) gibi öğrenci seviyesini araştırma amaçlı ulusal ölçekli testlerde de en sorunlu derslerin başında fen dersleri gelmektedir (EARGED, 2002; 2007b; 2009). Birçok farklı araştırmacı, öğrencilerin akademik başarıları ve okula yönelik tutumlarının şekillenmesinde en önemli faktörlerden birinin bu öğrencilerin sahip oldukları öğretmenler olduğunu ortaya koymuştur (Cox & Carpenter, 1989; Harper & Daane, 1998; Montecinos & Nielsen, 1997; Trujillo & Hadfield, 1999). Bu nedenle, fen derslerine yönelik öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretmen adaylarının profillerinin incelenmesi bu konudaki sorunların öğretmenlerle ilgili olan boyutları hakkında fikir sahibi olmamıza yardımcı olacaktır.

Farklı öğretmenlik alanlarındaki öğrencilerin demografik özelliklerinin araştırılması amacıyla yapılan çalışmalar arasından; Okul Öncesi (Erkan & diğ., 2002), ilköğretim düzeyindeki öğretmenlik alanlarından Sınıf (Baykara Pehlivan, 2008; Ekiz, 2006; Köksalan, İltar & Görmez, 2010), Sosyal Bilgiler (Kızılçaoğlu, 2003; Taş, 2012) ve Türkçe (Temizyürek, 2008) öğretmenliklerini kapsayan sınırlı sayıdaki çalışmaya karşın, özel olarak Fen Bilgisi öğretmen adaylarının profillerini belirleme amaçlı bir çalışmaya literatürde rastlanmamıştır. Ancak farklı alanlardaki öğretmen adaylarının birlikte incelendiği çalışmaların ikisinde Fen Bilgisi öğretmenliği programındaki öğrencilerle ilgili bulgular da ayrıca rapor edilmiştir.

Bu çalışmaların ilkinde, Ok ve Önkol (2007), altı farklı üniversitenin İngilizce, İlköğretim Matematik ve Fen Bilgisi programlarının 1. sınıfındaki 1013 öğretmen adayı ile yaptıkları çalışmada, örneklemdeki 289 Fen Bilgisi öğretmen adayının %55’inin erkek olduğunu ve öğretmen lisesi mezunlarının oranının %12,5 olduğunu belirtmişlerdir. Makalenin önceki bölümlerinde de tartışıldığı gibi, Ok ve Önkol’un çalışmasında Fen Bilgisi öğretmen adaylarının verileri diğer katılımcıların verileriyle birlikte işleme katıldığında ise tablo çok farklılaşmaktadır. Örneğin, öğretmen lisesi mezunlarının oranı İngilizce öğretmenliği programında %53 iken, İlköğretim Matematik öğretmen adayları arasında %27’dir. Ayrıca tüm katılımcıların cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, kızların %65 ile çoğunlukta olduğu belirtilmiştir. Fen bilgisi öğretmen adaylarının profili konusunda bilgi veren ikinci çalışmada ise Çetin (2012), 1244 İlköğretim Bölümü öğrencisinden oluşan örneklem içindeki 256 Fen Bilgisi öğretmen adayının %68’inin kız olduğunu, öğretmen lisesi mezunlarının oranının %6,5 olduğunu ve aile gelir seviyesi açısından %85’inin 1800 TL ve altında gelire sahip olduklarını bulmuştur.

Bu sonuçlar göstermektedir ki, her üniversitenin kendine özgü yapısından ve bulunduğu bölgeden kaynaklanan nedenlerle farklı üniversitelerdeki öğretmen adayları

arasında bazı profil farklılıkları doğal olarak bulunabilir. Fakat bu konu hakkında yapılan çalışmaların çoğunda analizler genel gruplar üzerinden yapıldığı için öğretmenlik programlarının kendine özgü sorunlarına doğru teşhisler konulamamaktadır. Bu konuda sağlıklı yorumlarda bulunabilmek için her öğretmenlik alanına yönelik analizler özel olarak ayrı ayrı yapılmalıdır. Ayrıca, literatürde bu konuda yapılan çalışmalardan tespit edilenlerin hepsinde veriler kesit alma tekniği ile toplandığı için çalışmaların yapıldığı yıllar ile sınırlı kalmış ve öğretmen adaylarının profillerindeki zamansal değişim incelenmemiştir. Değişen sosyoekonomik şartların öğretmenlik mesleğine yönelimi nasıl etkilediğini belirlemek için daha uzun vadeli çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu literatür sonuçları ışığında, bu çalışmanın amacı 2008–2012 yılları arasında Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği programında okuyan öğrencilerin profillerinin ve ideallerindeki mesleklerin yıllara göre değişimini incelemektir.

Cumhuriyet Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Programı

Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi 14.11.1995 tarih ve 95/7515 sayılı kanun hükmünde kararnamenin yürürlüğe girmesi ile 1997–1998 akademik yılında eğitim-öğretime başlamıştır. İlköğretim bölümü bünyesinde yer alan Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı lisans programına ise 2003–2004 eğitim öğretim yılından itibaren öğrenci alınmaya başlanmıştır. İlgili anabilim dalına 2008–2012 yıllarında alınan öğrencilere ilişkin üniversite sınavı yerleştirme öğrenci kontenjanları, taban puanları ve taban puana göre Türkiye geneli başarı sırası ile ilgili bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi ilgili anabilim dalına alınan öğrencilerin başarı düzeyleri yıllar ilerledikçe düşüş göstermiştir. Bu durumun özellikle Türkiye genelinde üniversite kontenjanlarındaki artıştan, yerel olarak ise programa alınan öğrenci sayısının artışından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çünkü Tablo 1’de görüldüğü gibi 2008 yılından 2011 yılına kadar programa alınan öğrenci sayısında görülen artışa paralel olarak taban puanla programa yerleşen aday bazında başarı düzeyi de düşmüştür. 2012 yılında ise YÖK’ün kararı doğrultusunda eğitim fakültelerinin birçok bölümünde ikinci öğretim programlarının kapatılması ile birlikte programa alınan öğrenci sayısı azalmış ve bunun sonucunda taban puan açısından başarı seviyesinde önceki yıllara kıyasla bir yükselme gözlenmiştir.

Tablo 1. 2008–2012 Yıllarında Cumhuriyet Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Programına Kayıt Yaptıran Öğrencilerin Üniversite Sınavı Başarı İstatistikleri

Yıl	Öğrenci Sayısı	Taban Puan	Başarı Sırası
2008	56	285,794	104000
2009	111	258,000	216000
2010	209	279,532	222000
2011	208	253,242	251000
2012	108	239,564	187000

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırma, 2008–2012 yılları arasında Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adayları profillerinin yıllara göre değişimini araştırmak için tekil tarama desenlerinden boylamsal yorum yapmaya imkan veren kesitsel tarama deseni (Fraenkel & Wallen, 2003) esas alınarak tasarlanmıştır.

Örneklem

Çalışmanın evreni, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği programına 2008–2012 yılları arasında kayıt yaptırmış ve aktif öğrenci

statüsünde olan öğretmen adaylarından oluşmakta olup, çalışma kapsamında evrenin tümüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Çalışma verileri, 2012-2013 öğretim yılı güz döneminde toplanmıştır. Belirtilen yıllar arasında programa kayıt yaptırmış ve öğrenciliği aktif olarak devam eden toplam 654 öğrenciden gönüllülük esasına göre seçilen 597 tanesi (evrenin %91'i) çalışmaya katılmıştır.

Verilerin Toplanması

Katılımcıların profillerini belirlemek amacı ile araştırmacılar tarafından demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri kapsayan bir kişisel bilgi anketi hazırlanmıştır ve ankette ayrıca katılımcıların öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşlerini araştırmak için üniversiteye girmeden önce ideallerindeki meslek sorulmuştur. Katılımcıların aile gelir düzeyleri için kategoriler belirlenirken, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) tarafından belirlenen 4 kişilik bir ailenin açlık sınırı (880 TL) ve yoksulluk sınırı (2700 TL) istatistikleri esas alınmıştır. Çalışmamızda alt gelir grubu için 900 TL altı ve üst gelir grubu için 2500 TL üstü esas alınmış ve orta gelir grubu ise alt-orta gelir grubu (901-1700 TL) ve üst-orta gelir grubu (1701-2500 TL) olarak iki kategoride incelenmiştir. Ortalama 5 dakika gerektiren anket ders sorumlularından gerekli izinler alınarak ders saatleri esnasında gönüllü öğretmen adaylarına uygulanmıştır.

Veri Analizi

Çalışma kapsamında katılımcıların demografik özellikleri betimsel istatistiksel yöntemlerle (frekans ve yüzdeler) özetlenmiştir. Katılımcıların özelliklerinin yıllara göre değişiminin betimsel gösterimlerinde çapraz tablolar kullanılmış, demografik özelliklerin yıllara göre anlamlı değişiklik gösterip göstermediği ise sınıflamalı değişkenler arasındaki ilişkiyi araştırmada kullanılan ki-kare bağımsızlık testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak ,05 seçilmiş ve her analiz öncesinde ki-kare testinin önemli varsayımlarından birisi olan hücrelerin en az %80'inde beklenen durum sayısının 5'ten büyük olma şartının sağlandığı kontrol edilmiştir.

BULGULAR

Öğretmen Adaylarının Sayılarının ve Cinsiyet Dağılımlarının Yıllara Göre Değişimine İlişkin Bulgular

Tablo 2'de kayıt yıllarına göre çalışmaya katılan öğretmen adaylarının toplam sayıları ve cinsiyete göre dağılımları özetlenmiştir. Yıllara göre toplam öğrenci sayısındaki değişim incelendiğinde 2008-2011 arasında tüm Türkiye'deki öğretmenlik programlarındaki kontenjan artışına paralel olarak programdaki öğretmen aday sayısının gittikçe arttığı, 2012-2013 yılından itibaren ikinci öğretim programlarının kapatılması ile öğrenci sayısının tekrar düştüğü görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetlerinin Yıllara Göre Dağılımı

	Kız	Erkek	N
2008	% 56	% 44	46
2009	% 78	% 22	112
2010	% 79	% 21	168
2011	% 69	% 31	178
2012	% 78	% 22	91
Genel	% 74	% 26	595

Tablo 2 verilerine göre, 2008 yılında programa giriş yapan kız ve erkek öğrencilerin oranlarındaki farklılık %12 kadarken, daha sonraki yıllarda (2011 grubu haricinde) kızların oranının %75'in üzerinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların cinsiyet dağılımlarının yıllara

göre anlamlı bir değişiklik gösterip göstermediği incelendiğinde ki-kare bağımsızlık testi sonucuna göre ($\chi^2=12,82$; serbestlik derecesi (s.d.)=4; $p=,012$) yıllara göre cinsiyet oranlarının anlamlı düzeyde değiştiği ve kızların oranının gittikçe arttığı görülmektedir.

Öğretmen Adaylarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerinin Yıllara Göre Değişimine İlişkin Bulgular

Tablo 3’de kayıt yıllarına göre katılımcıların ailelerinin gelir düzeyleri özetlenmiştir. Gelir oranlarına bakıldığında Fen Bilgisi öğretmenliği programına kayıtlı öğrencilerin tüm yıllarda genelde alt ve alt-orta gelir gruplarındaki ailelerden geldikleri görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Aile Gelirlerinin Yıllara Göre Dağılımı

	0-900 TL	901-1700 TL	1701-2500 TL	2501 TL ve üstü	n
2008	% 17	% 46	% 33	% 4	46
2009	% 26	% 42	% 19	% 13	107
2010	% 39	% 38	% 18	% 5	165
2011	% 39	% 40	% 17	% 4	171
2012	% 35	% 44	% 15	% 6	87
Genel	% 35	% 41	% 18	% 6	576

Tablo 3’teki yüzdeler incelendiğinde, 1700 TL’den daha düşük gelirli öğrencilerin oranı 2008 girişli öğrencilerde %63 olmasına karşılık, bu oran yıllar içinde gittikçe artarak 2011 ve 2012 girişli öğrencilerde %79’a ulaşmıştır. Gelir düzeylerinin yıllara göre değişimini incelemek için yapılan ki-kare bağımsızlık testi sonucuna göre ($\chi^2=25,26$; s.d.=12; $p=,014$) öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri yıllara göre anlamlı değişiklikler göstermektedir ve tablo yüzdelerinden de görüldüğü üzere zaman içinde öğrencilerin aile gelir düzeyleri düşmektedir.

Katılımcıların anne ve babalarının eğitim düzeyleri Tablo 4’te gösterilmiştir. Tabloya göre her gruptaki öğretmen adaylarının %80’inden fazlasının anne eğitim düzeyi ve %50’sinden fazlasının baba eğitim düzeyi ortaokul veya daha azdır. Yıllara göre değişim incelendiğinde, hem anne eğitim seviyesi ($\chi^2=14,00$; s.d.=12; $p=,301$) hem baba eğitim seviyesi ($\chi^2=5,60$; s.d.=12; $p=,935$) açısından öğretmen adaylarının profilinde anlamlı bir değişim olmadığı ve programa giriş yılı ne olursa olsun Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ebeveynlerinin çoğunluğunun ortaöğretim düzeyinin altında eğitim aldıkları görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların Ebeveynlerinin Eğitim Seviyelerinin Yıllara Göre Dağılımı

	İlkokul veya daha az		Ortaokul		Lise		Üniversite		n	
	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba
2008	% 56	% 33	% 17	% 19	% 20	% 26	% 7	% 22	46	46
2009	% 63	% 30	% 22	% 25	% 13	% 32	% 2	% 13	109	109
2010	% 59	% 34	% 23	% 25	% 16	% 23	% 2	% 18	168	167
2011	% 68	% 35	% 16	% 22	% 12	% 27	% 4	% 16	176	177
2012	% 58	% 33	% 29	% 22	% 12	% 25	% 1	% 20	90	91
Genel	% 62	% 33	% 21	% 23	% 14	% 27	% 3	%17	589	590

Katılımcıların ailelerinin ikamet ettikleri yerleşim birimleri Tablo 5’te özetlenmiştir. Tablo 5’e göre katılımcıların çoğunluğunun aileleri genelde il merkezinde yaşamasına karşın, yıllara göre il merkezinde ikamet edenlerin oranının azaldığı ve daha çok aileleri ilçe ve köy merkezlerinde yaşayan öğrencilerin programa giriş yaptıkları görülmektedir. Ailelerin ikamet ettiği yerleşim birimlerinin yıllara göre değişimi için yapılan ki-kare bağımsızlık testi

sonucu ($\chi^2=22,28$; s.d.=8; $p=,004$) da bu değişimin anlamlı düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Ailelerinin İkamet Ettikleri Yerleşim Birimlerinin Yıllara Göre Dağılımı

	Köy-Kasaba	İlçe Merkezi	İl Merkezi	n
2008	% 11	% 11	% 78	46
2009	% 9	% 25,5	% 65,5	110
2010	% 20	% 23	% 57	167
2011	% 18	% 20	% 62	175
2012	% 21	% 34	% 45	91
Genel	% 17	% 23	% 60	589

Tablo 6. Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Yerleşim Birimlerinin Yıllara Göre Dağılımı

	Köy-Kasaba	İlçe Merkezi	İl Merkezi	n
2008	% 4	% 18	% 78	46
2009	% 6	% 31	% 63	111
2010	% 11	% 29	% 60	166
2011	% 10	% 24	% 66	178
2012	% 7	% 45	% 48	91
Genel	% 9	% 24	% 62	592

Katılımcı Fen Bilgisi öğretmen adaylarının üniversite öncesinde öğrenimlerinin çoğunu geçirdikleri yerleşim birimleri türleri Tablo 6'da özetlenmiştir. Tablo 6 incelendiğinde, Tablo 5 verilerine benzer şekilde, katılımcıların çoğunluğu il merkezinde öğrenim hayatlarını geçirmiş olmalarına karşın, yıllara göre il merkezinde öğrenim görenlerin oranının azaldığı ve ilçe merkezinde öğrenim görenlerin oranlarının önemli biçimde arttığı görülmektedir. Üniversite öncesi öğrenimin tamamlandığı yerleşim birimlerinin yıllara göre değişimi için yapılan ki-kare bağımsızlık testi sonucu ($\chi^2=20,86$; s.d.=8; $p=,008$) da bu değişimin anlamlı düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 7'de ise katılımcıların ailelerinin ikamet ettikleri illerin yıllara göre değişimi özetlenmiştir. Tablodaki komşu iller kategorisinde Erzincan, Giresun, Kahramanmaraş, Kayseri, Malatya, Ordu, Tokat ve Yozgat illeri yer almaktadır.

Tablo 7. Katılımcıların Ailelerinin İkamet Ettikleri İllerin Yıllara Göre Dağılımı

	Sivas	Komşu İller	Diğer İller	n
2008	% 54	% 18	% 28	46
2009	% 55	% 14	% 31	111
2010	% 32	% 23	% 45	168
2011	% 34	% 20	% 46	178
2012	% 20	% 34	% 46	91
Genel	% 37	% 22	% 41	594

Tablo 7 verilerine göre 2008 ve 2009 girişli öğrencilerin çoğunluğunun ailesi Sivas'ta ikamet etmesine karşın, daha sonraki yıllarda komşu iller dışında ikamet eden öğrencilerin çoğunluğu oluşturduğu gözlenmektedir. Komşu illerden gelen öğrenci oranı genelde Sivas'takilerden düşük olmasına karşın 2012 yılında Sivas'ta ikamet eden öğrencilerden daha fazla hale gelmiştir. Ailelerin ikamet ettiği illerin yıllara göre değişimi için yapılan ki-kare bağımsızlık testi sonucu ($\chi^2=38,69$; s.d.=8; $p<,001$) da bu değişimin anlamlı düzeyde olduğunu göstermektedir. Buna göre, önceki yıllara göre son yıllarda programa giriş yapan öğrenciler daha çok şehir dışından ve özellikle komşu olmayan illerden gelmektedir.

Öğretmen Adaylarının Mezun Oldukları Lise Türü Ve İdeal Mesleklerinin Yıllara Göre Değişimine İlişkin Bulgular

Tablo 8’de kayıt yıllarına göre katılımcıların mezun oldukları lise türlerinin oranları özetlenmiştir. Katılımcıların tümü arasında öğretmen lisesi mezunlarının ancak %1 oranında (4 kişi) olduğu, 2008 ve 2011 yılı kayıt yaptıran öğrenciler arasında ise öğretmen lisesi mezunu hiçbir öğrenci olmadığı görülmektedir. Ki-kare bağımsızlık testi sonucuna göre ($\chi^2=8,08$; s.d.=8; $p=,426$) öğrencilerin lise mezuniyet alanları yıllara göre anlamlı bir değişiklik göstermemekte olup, katılımcıların çoğunun diğer liselerden mezun oldukları görülmektedir.

Tablo 8. Katılımcıların Mezun Oldukları Lise Türlerinin Yıllara Göre Dağılımı

	Öğretmen Lisesi	Diğer Liseler	n
2008	% 0	% 100	45
2009	% 1	% 99	112
2010	% 1	% 99	167
2011	% 0	% 100	179
2012	% 1	% 99	91
Genel	% 1	% 99	594

Tablo 9. Katılımcıların Üniversite Öncesi İdeal Mesleklerinin Yıllara Göre Dağılımı

	Öğretmenlik	Diğer Meslekler	n
2008	% 33	% 67	45
2009	% 42	% 58	110
2010	% 37	% 63	162
2011	% 36	% 64	170
2012	% 29	% 71	85
Genel	% 36	% 64	572

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının üniversite sınavı öncesinde ideallerindeki meslek dalları Tablo 9’da özetlenmiştir. Buna göre, çalışma kapsamında incelenen yıllarda programa kayıt yaptıran öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun ideallerindeki meslekler öğretmenlik harici mesleklerdir. 2008 grubu haricinde diğer gruplar için öğretmenliği hedefleyen öğretmen adaylarının her yıl azaldığı ve 2012 grubunda bu oran en düşük seviyede olduğu görülmektedir. Öğretmenlik mesleğini hedefleyen öğretmen adaylarının oranı bazı yıllarda daha yukarı olsa da, ortalama olarak her üç öğretmen adayından sadece bir tanesi öğretmenliği hedefleyerek bu programa giriş yapmışlardır. Katılımcıların ideallerindeki meslek türlerinin yıllara göre değişimi için yapılan ki-kare bağımsızlık testi sonucunda ($\chi^2=3,42$; s.d.=4; $p=,491$) anlamlı düzeyde bir değişim olmadığı ve öğretmenliği hedefleyen öğrencilerin sayısının farklılık göstermediği bulunmuştur.

YORUM VE TARTIŞMA

Çalışma bulgularına göre 2008-2012 yılları arasında Cumhuriyet Üniversitesi, Fen Bilgisi öğretmenliği programına giriş yapan öğrencilerde bazı ortak özellikler gözlenmesiyle birlikte öğrenci profillerinde yıllar içinde istatistiksel olarak bazı anlamlı değişiklikler de saptanmıştır. 2008 yılında programa kayıt yaptıran öğrencilerin cinsiyetlerine göre oranları arasında anlamlı bir fark yokken, 2009 yılından itibaren kız öğrencilerin sayısı anlamlı bir artış göstermiş ve programdaki kız öğrenci sayısı erkeklerden yüksek hale gelmiştir. 2012 yılı itibari ile yaklaşık olarak programa giriş yapan her 5 öğrenciden 4 tanesi (%78’i) kız öğrencidir. Bu sonuçlar literatürde farklı yıllarda yapılan çalışmalarla uyum içindedir. Fen

Bilgisi öğretmen adaylarının profillerini inceleyen araştırmalardan, Ok ve Önkol (2007)'un çalışmasında kız öğrencilerin oranı %45 olarak verilmişken, beş yıl sonra yapılan daha güncel bir çalışmada Çetin (2012), örneklemindeki kızların oranını %68 olarak tespit etmiştir. Buna göre, farklı üniversitelerde yapılan çalışmalara benzer şekilde, son yıllarda Cumhuriyet Üniversitesi'nde de Fen Bilgisi öğretmenliği programını daha çok kız öğrencilerin tercih ettikleri sonucuna varılabilir. Bu sonuç, öğretmen adayları arasında kızların çoğunluğu oluşturduğunu ortaya koyan diğer çalışmalarla (Arslan, 2007; Baykara Pehlivan, 2008; Çevik & Yiğit, 2009; Erkan & diğ., 2002; Özel, 2006; Taş, 2012; Temizyürek, 2008) da paralellik göstermektedir.

Çalışma kapsamında öğretmen adaylarının ailelerinin sosyo-ekonomik durumları hakkında elde edilen sonuçlar da bu alanda daha önce yapılan tüm çalışmalarla paralellik göstermektedir. Cumhuriyet Üniversitesi, Fen Bilgisi öğretmenliği programına gelen öğrencilerin çoğunluğunun il merkezlerinde ikamet etmekte olduğu (Ekiz, 2006; Kızılçaoğlu, 2003; Köksalan & diğ., 2010; Temizyürek, 2008), ortaöğrenimlerini il merkezlerinde tamamladıkları (Erkan & diğ., 2002), ailelerinin alt gelir düzeylerinde olduğu (Baykara Pehlivan, 2008; Çevik & Yiğit, 2009; Çetin, 2012; Kızılçaoğlu; Köksalan & diğ.; Taş, 2012; Temizyürek) ve anne-baba eğitim seviyelerinin düşük olduğu (Arslan, 2007; Baykara Pehlivan; Çevik & Yiğit; Ekiz; Erkan & diğ.; Kızılçaoğlu; Köksalan & diğ.; Ok & Önkol, 2007; Taş; Temizyürek) sonuçları literatürdeki sonuçlarla uyumludur. Bu sonuçların ötesinde, boylamsal yapısı nedeniyle bu çalışmada elde edilen veriler literatürde yeterince değinilmemiş ilginç tespitlere de imkan sağlamaktadır.

Çalışma bulgularına göre 2008-2012 yılları arasında Cumhuriyet Üniversitesi, Fen Bilgisi öğretmenliğini seçen öğrenciler arasında alt ve alt-orta gelir grubunda olanların oranları gittikçe artmaktadır ve bu oran son yıllarda yaklaşık %80'e ulaşmıştır. Diğer öğrencilere kıyasla, her ne kadar aileleri il merkezlerinde ikamet eden veya öğrenimlerini il merkezlerinde tamamlayan öğrencilerin sayısı daha fazla olsa da, yıllar ilerledikçe programa kırsal bölgelerden gelen öğrencilerin oranları sürekli artmaktadır. Bu bulgu, alt gelir grubu ailelerden gelen öğrencilerin sayısının artması ile ilişkili görünmektedir. Ayrıca bir diğer ilginç bulgu ise, yıllar ilerledikçe Sivas ilinde ikamet eden öğrencilerden programa kayıt yaptıranların oranı düşerken (%54'ten %20'ye), Sivas'a komşu olmayan illerden gelen öğrencilerin oranının anlamlı bir artış (%28'den %46'ya) göstermesidir. Bu durum muhtemelen yıllara göre değişen kontenjan sayıları ile bağlantılı olup daha doyurucu yorumlar için yeni çalışmalar gerekmektedir. Öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim seviyesi açısından ise, anlamlı bir değişim gözlenmeksizin, 2008-2012 arasında programa giriş yapan öğrencilerin annelerin çoğunluğunun ilkököl ve babaların çoğunluğunun ise ortaokul veya daha az eğitim düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Çalışmada Fen Bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını araştırmak amacıyla üniversite öncesinde hedefledikleri meslekler sorulduğunda, araştırmanın yapıldığı hiçbir grupta öğretmenlik mesleğinin ideal meslek olmadığı ortaya çıkmıştır. Öğretmenliği hedefleyerek programa gelen öğretmen adaylarının oranı 2008-2012 arasında anlamlı bir değişim göstermeksizin %30-40 bandında değişirken, 2012 yılında bu oran %29'a kadar düşmüştür. Bu sonuç, ülkemizdeki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini içsel nedenlerden ziyade dışsal faktörler nedeniyle seçtikleri sonucuna varan çalışmalarla (Bozdoğan, Aydın & Yıldırım, 2007; Çevik & Yiğit, 2009; Ekiz, 2006; Hacıömeroğlu & Şahin-Taşkın, 2010; Ok & Önkol, 2007; Özbek, 2007; Özsoy, Özsoy, Özkara & Memiş, 2010) benzerlik göstermektedir. Ayrıca, eğitim fakülteleri için öğrenci kaynağı açısından beklentinin yüksek olduğu öğretmen lisesi mezunlarının oranının bu çalışmadaki örnekleme %1'de kalması, eğitim fakültelerinde öğretmen lisesi mezunlarının oranlarının çok düşük olduğunu ortaya koyan çalışmaların (Arslan, 2007; Çevik & Yiğit; Çetin, 2012, Ekiz, 2006; Kızılçaoğlu, 2003; Köksalan & diğ., 2010; Ok & Önkol; Taş, 2012) sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bu sonuçlar öğretmen yetiştirme sistemimizdeki sorunları

somutlaştıran örneklerdir. Temel kuruluş amacı öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarına öğrenci hazırlamak olan öğretmen liselerinden böylesine düşük bir oranda öğrencinin eğitim fakültelerine gelmesi öğretmen yetiştirme sistemimizde ortaöğretim düzeyinde de sorunlar olduğunu göstermektedir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Çalışmamızda elde sonuçlara göre Cumhuriyet Üniversitesi, Fen Bilgisi öğretmenliği programı öğrencilerinin profili çalışma verilerin toplanmaya başladığı 2008 girişli öğrencilerden 2012 yılına kadar önemli değişikliklere uğramıştır. Programa giriş yapan öğrenciler arasında kızların büyük çoğunluğu oluşturması, alt gelir grubundan ve kırsal bölgelerden gelen öğrencilerin oranlarının yıllar ilerledikçe artması ve öğretmenlik mesleğini hedefleyerek üniversite sınavına giren öğrencilerin giderek azalması hem Türkiye geneli hem de Cumhuriyet Üniversitesi açısından 2008-2012 arasında Fen Bilgisi öğretmenliğine yönelik ilginin değişimi konusunda fikir vermektedir.

Öğretmenlik mesleği, toplumumuzda bayanlar için en uygun mesleklerin başında kabul edildiği için literatürdeki ilgili diğer çalışmalar gibi bu çalışmada da kız öğrencilerin Fen Bilgisi öğretmenliği programına yoğun talep gösterdiği görülmektedir. Bu durum kızların eğitim hayatına atılmaları açısından sevindirici olsa da cinsiyet dengesinin herhangi bir cinsiyet yönünde bozulması istenen bir durum olmamalıdır. Gelecekteki ilköğretim öğrencilerinin ağırlıklı olarak bayan öğretmenlerle karşılaşması öğretmenliğin bayanlara has bir meslek algısını daha da kuvvetlendirebilir. Eğitim fakültelerinin farklı bölümleri ve anabilim dalları için özel tasarlanmış çalışmalar yürütülerek, bu programlardaki cinsiyet dağılımı ayrı ayrı incelenmeli ve cinsiyet dağılımı açısından olası farklılıkların gerekçeleri nitel çalışmalarla daha detaylı olarak araştırılmalıdır.

Çalışmada elde edilen sonuçlardan bir diğeri ise, Fen Bilgisi adaylarının gittikçe daha fazla oranda alt sosyo-ekonomik seviyelerdeki ailelerden geldikleridir. Bu durum, Murray (1988)'in öğretmenlik mesleğinin sosyal statüyü yükseltme amaçlı seçilmesi yorumunu desteklemektedir. Kamuda bir iş sahibi olma ve düzenli gelir sahibi olma gibi dışsal faktörlerin öğretmenlik mesleği seçiminde etkili olduğu birçok farklı araştırmacı tarafından da ortaya konulmuştur, fakat burada ilginç olanı, bu tür dışsal faktörlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları nasıl etkilediği olmalıdır. Bursal ve Buldur (2013), öğretmenlik mesleğini tercih etmede etkili olan faktörlerin etki düzeylerini inceledikleri çalışmalarında öğretmenlik tercihinde özsel (özgeci ve içsel) nedenlerin etki derecesi arttıkça mesleki geleceğe yönelik beklentilerin daha olumlu olduğunu, fakat dışsal nedenlerin etki derecesi arttığında ise mesleki geleceğe yönelik beklentilerin daha olumsuzlaştığını ortaya koymuştur. Bu çalışmadaki veriler incelendiğinde, yıllar geçtikçe ideal meslek hedefi öğretmenlik olan öğrencilerin oranlarının gittikçe azalması kaygı verici bir gelişmedir. Buna ek olarak, öğretmen lisesi mezunlarının programı hemen hemen hiç tercih etmedikleri belirlenmiştir. Fen Bilgisi öğretmenliği gibi öğretmenlik atama oranı çok yüksek olmayan ve üniversite sınavı yerleştirme puanı gittikçe düşen bir program için tüm veriler birlikte değerlendirildiğinde, Fen Bilgisi öğretmenliği programının akademik açıdan başarılı ve öğretmen olmayı hedefleyen adaylar için gittikçe cazibesini kaybettiği sonucuna varılabilir.

Bu durumun nedenleri tartışılabilir ama öncelikli olarak öğretmen yetiştirme kurumlarına öğrenci seçme sisteminin tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Eğitim fakültelerinin kontenjanlarının son yıllarda aşırı artırılmış olması, hem ihtiyaç fazlası öğretmen adayının ortaya çıkmasına, hem de öğretmenliği gerçek anlamda hedeflemeyen adayların bu programlara daha çok yerleşmesine zemin hazırlamaktadır. Atama bekleyen öğretmen sayısında aşırı artışın yeni öğretmen adayları için atanamama endişesini arttıracığı bunun sonucunda ise ideal mesleği öğretmenlik olan başarılı öğrencilerin bile öğretmenlik

harici başka mesleklere yönelmelerine neden olunabileceği göz ardı edilmemelidir. Bu sorunların önüne geçebilmek için acil olarak devlet ve özel eğitim kurumlarında gelecek 5-10 yıllık dönemler için gereken öğretmen ihtiyacı branş bazında titiz bir araştırma ile belirlenip, eğitim fakültelerinin kontenjanları belirlenirken fakültelerin kendi imkanları yanında bu ihtiyaç analizi sonuçları da esas alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2009). *Türk eğitim tarihi M.Ö. 1000-M.S.2009*. Ankara: Pegem Akademi.
- Arslan, D.A. (2007). Yarının Türk öğretmenleri: İlköğretim öğretmen adaylarının sosyolojik profilleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1-17.
- Baykara-Pehlivan, K. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151-168.
- Binbaşıoğlu, C. (2009). *Türk eğitim düşüncesi tarihi*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Bozdoğan, A. E., Aydın, D. & Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8(2), 83-97.
- Bursal, M. & Buldur, S. (2013). Öğretmen adayları için öğretmenlik tercih nedenlerini derecelendirme ve geleceğe yönelik beklentiler ölçekleri geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Teacher Education* (Baskıda).
- Cox, C. A. & Carpenter, J. R. (1989). Improving attitudes toward teaching science and reducing science anxiety through increasing confidence in science ability in inservice elementary school teachers. *Journal of Elementary Science Education*, 1(2), 14-34.
- Çetin, B. (2012). İlköğretim öğretmen adaylarının profillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online Dergisi*, 11(3), 596-610.
- Çevik, O. & Yiğit, S. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin profillerinin belirlenmesi: Amasya üniversitesi örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(1), 89-106.
- EARGED (2002). *ÖBBS 2002: İlköğretim öğrencilerinin başarılarının belirlenmesi durum belirleme raporu*. MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi (EARGED) Başkanlığı, Ankara
- EARGED (2003). *TIMSS 1999: Üçüncü uluslar arası matematik ve fen bilgisi çalışması: Ulusal rapor*. MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi (EARGED) Başkanlığı.
- EARGED (2005). *PISA 2003 projesi ulusal nihai rapor*. MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi (EARGED) Başkanlığı, Ankara.
- EARGED (2007a). *PISA 2006: Uluslar arası öğrenci değerlendirme programı ulusal ön rapor*. MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi (EARGED) Başkanlığı, Ankara.
- EARGED (2007b). *ÖBBS 2005: İlköğretim öğrencilerinin başarılarının belirlenmesi: Fen bilgisi raporu*. MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi (EARGED) Başkanlığı, Ankara.
- EARGED (2009). *ÖBBS 2008: İlköğretim öğrencilerinin başarılarının belirlenmesi: Fen ve teknoloji raporu*. MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi (EARGED) Başkanlığı, Ankara.
- EARGED (2010). *PISA 2009 projesi ulusal ön rapor*. MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi (EARGED) Başkanlığı, Ankara.
- Ekiz, D. (2006). Sınıf öğretmenliği mesleğine yönelen adayların profilleri ve geleceğe yönelik beklentilerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 131-147.
- Erkan, S., Tuğrul, B., Üstün, E., Akman, B., Şendoğdu, M., Kargı, E. Boz, M. & Güler, T. (2002). Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerine ait Türkiye profil araştırması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 108-116.
- Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (2003). *How to design and evaluate research in education*. New York, NY: McGraw Hill.
- Güzel, H. & Oral, İ. (2011). Fizik öğretmen adaylarının profilleri ile fizik dersi başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 115-137.
- Hacıömeroğlu, G. & Şahin-Taşkın, Ç. (2010). Fen bilgisi öğretmenliği ve ortaöğretim fen ve matematik alanları (OFMA) eğitimi bölümü öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 77-90.

- Harper, N. W., & Daane, C. J. (1998). Causes and reductions of math anxiety in preservice elementary teachers. *Action in Teacher Education*, 19, 29-38.
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet döneminde dal öğretmen yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*. 35(1-2) 1-15.
- Kızılçaoğlu, A.(2003). Necatibey eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının profili. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(10), 87-105.
- Köksalan, B., İlter, İ. & Görmez, E.(2010). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve lisansüstü eğitim isteklilikleri üzerine bir çalışma (Fırat, Erzincan ve İnönü üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 277-299.
- Küçükahmet, L. (2007). 2006-2007 öğretim yılında uygulanmaya başlanan öğretmen yetiştirme lisans programlarının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 203-218.
- Martin, M. O., Mullis, I. V. S., Gonzales, E. J., Gregory, K. D., Smith, T. A., Chrostowski, S. J., Garden, R. A., & O'Connor, K. M. (2000). *TIMSS 1999: International science report*. International Study Center, Boston College, MA, USA.
- Martin, M. O., Mullis, I. V. S., Foy, P., Olson, J. F., Erberger, E., Preuschoff, C., & Galia, J. (2008). *TIMSS 2007: International science report*. TIMSS & PIRLS International Study Center, Boston College, MA, USA.
- Montecinos, C., & Nielsen, L. E. (1997). Gender and cohort differences in university students' decisions to become elementary teacher education majors. *Journal of Teacher Education*, 48(1), 47-54.
- Murray, B.K.(1988). Profile of the new generation of teachers in the Turkish educational system. *International Review of Education*, 34(1), 5-15.
- Ok, A. & Önkol, P. (2007). Öğretmen yetiştirme programlarındaki öğretmen adaylarının profili, *Eğitim ve Bilim*, 32(143), 13-26.
- Özbek, R. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde kişisel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkililik derecesine ilişkin algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 145-159.
- Özel, A.(2006). Dumlupınar üniversitesi eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 316-335.
- Özsoy, G., Özsoy, S., Özkara, Y. & Memiş, A. D. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler. *İlköğretim Online*, 9(3), 910-921.
- Öztürk, C. (2005). *Türkiye'de dünden bugüne öğretmen yetiştiren kurumlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Taş, M.Y. (2012). Demirci eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarının profili ve sosyal bilgiler öğretmenliğini tercih etme nedenlerinin değerlendirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 64-76.
- Temizyürek, F.(2008). Türkçe öğretmen adaylarının demografik özellikleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 663-692.
- Trujillo, K. & Hadfield, O. (1999). Tracing the roots of mathematics anxiety through in-depth interviews with preservice elementary teachers. *College Student Journal*, 33(2), 219-233.